



№10(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



*Elektron nashr. 268 sahifa,
9-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Informatika ta'limida gamifikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	10
Xalikov Akbar Tilovberdiyevich	
Terminologik kompetensiya bo'lajak shifokor kasbiy kompetentligining komponenti sifatida	14
Namazova Munavvar Oltibekovna	
Alisher Navoiy merosi asosida ota-onalarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish.....	17
Rashidov Javohir Akram o'g'li	
Negotiating Communicative Power and Social Hierarchy in English and Uzbek Literary Discourse: A Comparative Pragmalinguistic Study	22
Nodirabegim Xonturaeva	
STEM yondashuvi asosida o'quvchilarda robototexnika ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy-pedagogik jihatlarini	31
Nasimova Hikoyat Nosirovna	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	37
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Ingliz va o'zbek o'rta asrlar adabiyotining shakllanishi va taraqqiyot omillari: qiyosiy-tipologik tahlil	41
Atanazarova Shoxida Baxramovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy qadriyatlarni sel texnologiyasi asosida shakllantirishning metodik imkoniyatlari.....	47
Normurotova Aziza Karim qizi	
Tarjimonlik kompetensiyalarini rivojlantirish.....	52
Karayeva Karima Nabiyevna	
Ixtisoslik modullari asosida bo'lajak logopedlarning diagnostik-korreksion kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	57
Sarimsoqova Maftuna Obidjon qizi	
O'smir yoshdagi o'quvchilarda internet tobeligining psixologik omillari va uni bartaraf etish yo'llari	61
Toshpo'latova Nodira Xudjamurodovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning psixologik asoslari	65
Jumanova Nasiba Sherboyevna	
Kasbiy ta'limda "media va axborot savodxonligi" fanini o'qitishda o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	69
Shomirzayev Baxtiyor Nazarovich	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	74
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Blended-learning modeli asosida iqtisodiyot fanining o'quv samaradorligini oshirish va o'quv natijalarining sifatini baholash.....	78
Abdimurodova Luiza Abdimurod qizi	
Tpack modeli asosidagi mashqlar tizimi orqali talabalarning lingvokognitiv kompetensiyasini rivojlantirish...	85
Allamuratov G'ofur Ashurovich	
Periphrasis as a Mechanism of Secondary Nomination in English And Uzbek: a Comparative Linguo-Semantic Study	90
Fazilov Odil	
Fizika ta'limida STEAM yondashuvi asosida barqaror rivojlanish kompetensiyalarini shakllantirish.....	97
Omonova Sitara Zafar qizi	
Raqamli ta'lim muhitida generativ sun'iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish orqali pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	102
Rizayeva Sanobar Davlataliyevna	



Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanish sinergetik ekotizimini adaptiv transformatsiyalash mexanizmlari.....	108
Supiyeva Buxolida Abduvaliyevna	
Rahbar kadrlarning boshqaruv kompetensiyalarini baholashda psixologik-intellektual o'yin texnologiyalaridan foydalanish	113
To'raxo'jayeva Ra'no Rustam qizi	
Matn bilan ishlashning zamonaviy texnologiyalari (10-sinf ona tili darslari misolida)	118
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Развитие познавательной активности учащихся 6 классов госпитальной школы в процессе самостоятельной работы по ботанике с использованием ИКТ	124
Баходирова Камола Комиловна, Хошимова Гулзода Ойбековна, Рустамова Нозима Фазлиддиновна	
Развитие медиаменталитета студентов в условиях интеграции искусственного интеллекта и витатенных образовательных технологий: модель, методы и критерии оценки.....	130
Рустамова Нодира Рустамовна	
O'quvchilarning aqliy mehnat kompetensiyasini rivojlantirishda tafakkur operatsiyalarining o'rni	137
Eshmonov Moxirjon Baxtiyor o'g'li	
Yosh bokschilarni tezlik reaksiya dinamikasini rivojlantirish mexanizmlari	140
Malikzoda Abdulatif Abdubannon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning ijtimoiy moslashuvini shakllantirishda pedagog-tarbiyachining roli	148
Rahmonqulova Xolida Bosimovna	
10–12 yoshli futbolchilarda aerobik chidamlilikni rivojlantirishda maxsus suzish mashqlari kompleksining ilmiy-metodik asoslari	152
Akromov Shoxrux Jamshid o'g'li	
Fikr tarbiyasiga oid nazariy yondashuvlar, konsepsiyalar va metodologik mexanizmlar	159
Ismoilova Gulrux Ulug'bekovna	
Milliy identiklikning nazariy-konseptual asoslari va jamiyat taraqqiyotidagi ijtimoiy-falsafiy ahamiyati	163
Salimov Doniyor Musurmonovich	
Authentic Materials in Preschool English Teaching	169
Eshboeva Durdona Alisher qizi	
Elektron o'quv adabiyotlarni yaratish metodikasi.....	174
Adasheva Mavludaxon Umataliyevna	
Axborot-ta'lim resurslaridan foydalanishning zamonaviy metod va yondashuvlari: "resurs - metod - natija" modeli.....	180
Alijonova Shahnozaxon Kozimjon qizi, Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Ko'rishda nuqsoni bor shaxslar ijtimoiy integratsiyasining shaxsiylik omillari.....	184
Tohirova Mohigul Umir qizi	
Oliy ta'limda moslashuvchan ta'lim shakllari sharoitida kompetensiyaga asoslangan o'qitish metodikasini raqamli transformatsiya qilish modeli	190
Xojimurodova Muxlisa Fayzulla qizi	
Tayyorlov guruhidagi bolalarning atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatini shakllantirishning innovatsion texnologiyalari	195
Sirojiddinova Nilufar Qodirali qizi	
Bo'laklab integrallash formulasini muammoli ta'lim usulida o'rgatish metodikasi	200
Zaxriddinova Shaxlo Zahiriddin qizi, Arabova Jasmina Oybek qizi	
Maktab matematika kursida trigonometriyani o'qitishda vizuallashtirish va raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	205
Turg'unpo'latova Shahnoza Sarvarjon qizi, Adashev Jobir Kadirovich	
Internetdan samarali foydalanishga doir lokus nazoratni shakllantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	211
Abduraimova Farida Ilhomovna	
Neyropedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarning o'quv-bilish qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	215
Abdixodirova Go'zal Erali qizi	

Dual ta'lim asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmi: tarkibiy qismlar va baholash mezonlari.....	220
<i>Akmalova Mohinur Zafar qizi</i>	
Fanlararo integratsiya vositasida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kreativ-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish.....	224
<i>Asqarova Fayoz Jasur qizi</i>	
Ingliz tilini o'qitishda yozish ko'nikmalarini rivojlantirishning sun'iy intellekt imkoniyatlari asosidagi metodik yondashuvlari.....	228
<i>Axmedova Sarvinov Hikmatovna</i>	
O'smir yoshidagi qizlarning xulqi og'ishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	232
<i>Erkinjonova Raximaxon Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	237
<i>Jabborova Ro'za O'rinbayevna</i>	
Ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy faoliyatida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish.....	244
<i>Mahamatnabiyeva Barno Abduqodir qizi</i>	
O'zbekistonda sog'lom turmush tarzini ta'minlovchi ustuvor yo'nalishlar	250
<i>Sadikova Asila Baxtiyor qizi</i>	
Koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodikasi	255
<i>Najimova Muxabbat Teshaboyevna</i>	
12–14 yoshli futbolchilarning jismoniy va psixologik holatini rivojlantirishda musobaqaoldi emotsional tayyorgarlikning ahamiyati.....	259
<i>Nazarov Rustam Nurali o'g'li</i>	
Darslarni tashkil etish mexanizmlarini takomillashtirish.....	263
<i>Shamsiyeva Inobat Qosimjonovna</i>	

OLIIY TA'LIMDA MOSLASHUVCHAN TA'LIM SHAKLLARI SHAROITIDA KOMPETENSIYAGA ASOSLANGAN O'QITISH METODIKASINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH MODELI

UDK 378.147

Xojimurodova Muxlisa Fayzulla qizi

Yangi Asr Universiteti o'qituvchisi,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti mustaqil izlanuvchisi
Mutaxassislik yo'nalishi: ingliz tili

Annotatsiya: Maqolada oliy ta'limda dual, masofaviy va gibrid ta'lim shakllari sharoitida kompetensiyaga asoslangan o'qitish metodikasini raqamli transformatsiya qilishning nazariy va metodik asoslari yoritiladi. Tadqiqotning asosiy e'tibori raqamli vositalarni oddiy texnik qo'shimcha sifatida emas, balki ta'lim maqsadi, mazmuni, o'qitish faoliyati, mustaqil ta'lim va baholashni yagona tizimga birlashtiruvchi pedagogik mexanizm sifatida talqin etishga qaratilgan. Tadqiqotda tizimli, kompetensiyaviy, faoliyatga yo'naltirilgan, qiyosiy va modellashirish metodlaridan foydalanildi. Natijada raqamli pedagogika asosida kompetensiyaviy ta'lim metodikasini turli ta'lim shakllariga moslashtirishning to'rt komponentli modeli taklif qilindi: maqsadli-kompetensiyaviy, kontent-texnologik, faoliyat-kommunikativ hamda baholash-refleksiv komponentlar. Modelning dual, masofaviy va gibrid shakllarda qo'llanish mexanizmlari aniqlashtirildi. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim dasturlarini loyihalash, fan sillabuslarini yangilash, raqamli ta'lim resurslarini ishlab chiqish va kompetensiyalarni baholash tizimini takomillashtirish uchun metodik asos bo'la oladi.

Kalit so'zlar: raqamli pedagogika, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli transformatsiya, dual ta'lim, masofaviy ta'lim, gibrid ta'lim, oliy ta'lim, kompetensiya, raqamli baholash, moslashuvchan ta'lim.

Abstract: The article examines theoretical and methodological foundations for digitally transforming competency-based teaching in higher education under dual, distance and blended learning formats. The study focuses on treating digital tools not as a technical supplement, but as a pedagogical mechanism that integrates learning outcomes, content, learning activities, independent study and assessment. Systemic, competency-based, activity-oriented, comparative and modeling methods were applied. A four-component model is proposed: competency-oriented goal setting, content-technological design, activity-communication, and assessment-reflection. The mechanisms of adapting the model to dual, distance and blended learning are specified. The findings can support curriculum design, syllabus renewal, development of digital learning resources and improvement of competency assessment in higher education.

Key words: digital pedagogy, competency-based education, digital transformation, dual education, distance education, blended learning, higher education, competency, digital assessment, flexible learning.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретико-методические основы цифровой трансформации компетентностно-ориентированной методики обучения в высшем образовании в условиях дуального, дистанционного и смешанного обучения. Предлагается четырехкомпонентная модель адаптации методики: целевой и компетентностный, содержательно-технологический, деятельностно-коммуникативный и оценочно-рефлексивный компоненты. Определены механизмы ее применения в различных гибких формах обучения. Результаты могут быть использованы при проектировании образовательных программ, обновлении силлабусов, создании цифровых ресурсов и совершенствовании оценивания компетенций студентов.

Ключевые слова: цифровая педагогика, компетентностный подход, цифровая трансформация, дуальное обучение, дистанционное обучение, смешанное обучение, высшее образование, компетенции, цифровое оценивание.



KIRISH

Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga chuqur kirib borishi oliy ta'lim metodikasining mazmuni va tashkiliy shakllarini qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Bugungi sharoitda raqamlashtirishni faqat elektron darslik, videodars yoki videokonferensiyadan foydalanish bilan cheklash yetarli emas. Raqamli transformatsiya ta'limning maqsadi, mazmuni, pedagogik faoliyat, talabani mustaqil ishlashi, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi kommunikatsiya hamda baholash mexanizmlarining o'zaro bog'langan holda qayta loyihalanishini anglatadi. UNESCO raqamli transformatsiya oliy ta'limda mazmun, pedagogika, boshqaruv va ta'limni yetkazib berish jarayonlarini o'zgartirishni qamrab olishini ta'kidlaydi ^[1].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kompetensiyaga asoslangan yondashuvning mazmuni ham shu jarayon bilan uyg'unlashadi. Unda asosiy e'tibor talabani qancha axborotni yod olganiga emas, balki bilimni vaziyatga tatbiq eta olishi, muammoni hal qilishi, hamkorlik qilishi, kommunikatsiya o'rnatish olishi va o'z faoliyatini baholay olishiga qaratiladi. UNESCOning o'qituvchilar uchun AKT kompetensiyalari doirasi raqamli kompetensiyalarni o'qitish va o'rganish, boshqaruv hamda kasbiy faoliyat bilan bog'lash zarurligini ko'rsatadi ^[2].

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ham raqamli ko'nikmalar, mehnat bozori ehtiyojlari va ta'lim dasturlarining uyg'unligi muhim masalaga aylanmoqda. UNESCO IITening O'zbekiston bo'yicha 2025-yilgi tahliliy hisobotida raqamli transformatsiya, mehnat bozori va oliy ta'limdagi AKT ko'nikmalari o'rtasidagi aloqani kuchaytirish zarurligi qayd etilgan ^[3]. Bu holat ayniqsa ingliz tili kabi amaliy kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan fanlarda yaqqol namoyon bo'ladi.

Muammoning dolzarbligi dual, masofaviy va gibrid ta'lim shakllarining bir vaqtning o'zida mavjudligi bilan yanada kuchayadi. Har bir shaklda talabani ta'lim muhitiga kirishi, o'qituvchi bilan aloqasi, amaliy faoliyati va baholash imkoniyatlari turlicha. Shuning uchun yagona metodikani barcha formatlarga mexanik ko'chirish emas, balki uning invariant pedagogik yadrosini saqlagan holda moslashtirish zarur.

Mazkur maqolaning maqsadi - raqamli pedagogika asosida kompetensiyaviy ta'lim metodikasini dual, masofaviy va gibrid ta'lim shakllariga moslashtirish modelini ishlab chiqish va uning asosiy tamoyillarini asoslash.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

- kompetensiyaga asoslangan ta'lim va raqamli pedagogika o'rtasidagi metodik aloqani aniqlash;
- moslashuvchan ta'lim shakllarining pedagogik xususiyatlarini qiyoslash;
- raqamli transformatsiya tamoyillarini tizimlashtirish;
- turli ta'lim shakllariga moslashadigan model komponentlarini ishlab chiqish;
- modelni ingliz tili fanini o'qitish misolida metodik jihatdan tavsiflash.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-metodologik xarakterga ega bo'lib, oliy ta'limda raqamli pedagogika va kompetensiyaviy yondashuvning o'zaro aloqasini modellashtirishga qaratildi. Metodologik asos sifatida tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, qiyosiy tahlil va pedagogik modellashtirishdan foydalanildi.

Tizimli yondashuv orqali maqsad, mazmun, metod, raqamli vosita, ta'lim muhiti va baholash o'zaro bog'liq elementlar sifatida ko'rib chiqildi. Kompetensiyaviy yondashuvda kutilayotgan natijalar bilimlar majmui bilan emas, balki kuzatiladigan faoliyat va amaliy natija bilan ifodalandi. Qiyosiy tahlil dual, masofaviy va gibrid ta'lim shakllarining imkoniyatlari hamda cheklovlarini aniqlash uchun qo'llandi. Modellashtirish esa ushbu shakllarda ishlaydigan umumiy metodik yadroni belgilashga xizmat qildi.

Tadqiqot materiali sifatida UNESCOning raqamli kompetensiyalar bo'yicha hujjatlari, oliy ta'limning raqamli transformatsiyasiga oid xalqaro tahliliy materiallar, OECDning oliy ta'limda raqamli va yashil innovatsiyalar uchun kompetensiyalarni rivojlantirishga oid ishlanmasi, shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimiga oid UNESCO IITE materiallari tahlil qilindi ^[1-5]. OAK talablari bo'yicha maqolada muammo qo'yilishi, nazariy-metodologik puxtalik, manbalar ishonchligi hamda xulosa va takliflarning asoslanganligi ta'minlanishi lozim ^[6].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijasida raqamli pedagogika asosida kompetensiyaviy ta'lim metodikasini moslashuvchan ta'lim shakllariga moslashtirish uchun to'rtta o'zaro bog'liq komponentdan iborat model taklif qilindi. Modelning asosiy g'oyasi shundan iboratki, ta'lim shakli o'zgarganda kompetensiyaning o'zi va kutilayotgan natija o'zgarmaydi;



o'zgaradigan jihatlar - ta'lim faoliyatining tashkil etilishi, raqamli vositalarning tanlanishi, kommunikatsiya kanallari va baholashning texnologik ko'rinishidir.

Birinchi komponent - maqsadli-kompetensiyaviy komponent. Bunda fan bo'yicha umumiy maqsadlar aniq, o'lchanadigan va faoliyatga yo'naltirilgan kompetensiyalar orqali ifodalanadi. Masalan, ingliz tili fanida "grammatik qoidalarni bilish" yakuniy maqsad sifatida yetarli emas. Uning o'rniga "muayyan kommunikativ vaziyatda grammatik vositalardan to'g'ri va maqsadga muvofiq foydalanish" kabi natija belgilanadi. Bu natija keyinchalik topshiriq, faoliyat va baholash mezoniga aylantiriladi.

Ikkinchi komponent - kontent-texnologik komponent. Raqamli kontent faqat mavjud matnni PDF shakliga o'tkazish emas, balki talabning faoliyatini qo'llab-quvvatlaydigan mikromateriallar, interaktiv topshiriqlar, video, audio, elektron portfoliolar, testlar va amaliy vaziyatlardan tashkil topishi kerak. UNESCO raqamli ta'lim mazmunini tanlash va yaratishda o'qituvchining raqamli pedagogik qaror qabul qilish kompetensiyasiga e'tibor qaratadi [7].

Uchinchi komponent - faoliyat-kommunikativ komponent. Kompetensiya faoliyat jarayonida shakllanadi. Shu sababli raqamli muhitda talaba faqat materialni ko'rish bilan cheklanmasligi, balki muammoli topshiriqni bajarishi, hamkorlik qilishi, fikrini asoslab berishi, mahsulot yaratishi va natijani himoya qilishi kerak. Bu yerda forum, videokonferensiya, kollaborativ hujjatlar, LMSdagi guruh topshiriqlari va raqamli portfolio kabi vositalar metodik maqsadga bo'ysundiriladi.

To'rtinchi komponent - baholash-refleksiv komponent. Kompetensiyaviy baholashda yakuniy test bilan bir qatorda jarayon, mahsulot va refleksiya ham hisobga olinadi. Raqamli muhitda diagnostik, joriy va yakuniy baholashni bir tizimga birlashtirish mumkin. OECD materiallarida gibrid ta'lim uchun raqamli kompetensiyalar tarkibida raqamli vositalardan foydalanish, kommunikatsiya va hamkorlik, raqamli muhitda huquqiy xulq-atvor hamda o'zini baholash kabi yo'nalishlar ajratilgan (1-jadval) [5].

1-jadval: Raqamli kompetensiyaviy metodikaning ta'lim shakllariga moslashuvi

Komponent	Asosiy savol	Dual ta'lim	Masofaviy ta'lim	Gibrid ta'lim
Maqsadli-kompetensiyaviy	Talaba nimani bajara oladi?	Kasbiy vazifa bilan bog'lanadi	Mustaqil bajariladigan natijaga yo'naltiriladi	Auditoriya va onlayn natijalar uyg'unlashadi
Kontent-texnologik	Qaysi resurs va vosita kerak?	OTM + ish joyi resurslari	LMS va asinxron resurslar	Sinxron + asinxron resurslar
Faoliyat-kommunikativ	Kompetensiya qanday shakllanadi?	Ish joyidagi amaliyot va mentorlik	Onlayn loyiha va muhokama	Auditoriya amaliyoti + onlayn hamkorlik
Baholash-refleksiv	Natija qanday isbotlanadi?	Amaliy topshiriq va ish beruvchi fikri	Elektron portfolio va rubrika	Aralash formatdagi portfolio va performans

Modelning muhim tamoyili - "bir xil natija, moslashuvchan yo'l" tamoyilidir. Ya'ni, bir xil kompetensiya turli ta'lim shakllarida turlicha pedagogik yo'l bilan shakllantirilishi mumkin. Masalan, kommunikativ kompetensiya dual ta'limda real ish muhitidagi mijoz yoki hamkasb bilan muloqot orqali, masofaviy ta'limda videomuloqot va yozma hamkorlik orqali, gibrid ta'limda esa auditoriyadagi rolli o'yin va onlayn loyiha uyg'unligi orqali rivojlantiriladi.

Ikkinchi tamoyil - "texnologiya emas, pedagogik maqsad" tamoyilidir. Har bir raqamli vosita muayyan didaktik vazifani bajarishi kerak. Agar vosita faqat materialni namoyish qilishga xizmat qilsa, uni raqamli transformatsiyaning yuqori darajasi deb baholab bo'lmaydi. Raqamli vosita talabning mustaqil qaror qabul qilishi, hamkorlik qilishi, mahsulot yaratishi yoki o'z faoliyatini tahlil qilish imkonini kengaytirgandagina metodik qiymat kasb etadi.

Uchinchi tamoyil - "uzluksiz qayta aloqa" tamoyilidir. Kompetensiyani shakllantirish bir martalik yakuniy baholash bilan emas, balki muntazam fikr-mulohaza orqali amalga oshadi. Raqamli platformalarda o'qituvchi talabning topshiriqni bajarish dinamikasini kuzatishi, xatolarni vaqtida ko'rsatishi va keyingi faoliyat uchun aniq tavsiya berishi mumkin. Bu jarayon talabning refleksiv kompetensiyasini ham rivojlantiradi.

To'rtinchi tamoyil - "inklyuziv va moslashuvchan dizayn" tamoyilidir. Moslashuvchan ta'lim shakli talabaga vaqt, makon va resurslardan foydalanishda ma'lum darajada erkinlik berishi kerak. Biroq moslashuvchanlik akademik talablarning pasayishini anglatmaydi. Aksincha, o'quv natijalari va baholash mezonlari barqaror saqlanib, ularga erishish yo'llari talabning sharoitiga moslashtiriladi. UNESCO raqamli ta'limni inklyuziv, etik va kelajakka tayyor shaklda rivojlantirishni ta'kidlaydi [4].



Taklif etilgan modelni amaliyotga tatbiq etishda eng avvalo “fan - kompetensiya - faoliyat - baholash” zanjiri ishlab chiqilishi maqsadga muvofiq. An’anaviy sillabuslarda mavzular ketma-ketligi asosiy o’rinni egal-lasa, kompetensiyaviy raqamli dizaynda har bir mavzu yakunida talaba bajarishi kerak bo’lgan faoliyat va uning mezonlari aniq ko’rsatiladi. Masalan, “Academic Speaking” mavzusida nazariy ma’lumotdan keyin talaba akademik munozarada fikr bildirish, dalil keltirish, savol berish va javob qaytarish kabi amaliy harakatlarni baja-rishi kerak.

Dual ta’lim sharoitida metodikaning asosiy afzalligi real kasbiy muhit bilan ta’lim mazmunining yaqinlashu-vidir. Bunda oliy ta’lim muassasasi, talaba va ish joyi o’rtasidagi uch tomonlama aloqa raqamli vositalar orqali qo’llab-quvvatlanishi mumkin. Talaba ish joyida bajargan vazifasini elektron portfolio orqali qayd etadi, mentor yoki ish beruvchi qisqa fikr bildiradi, o’qituvchi esa ushbu natijani akademik kompetensiya mezonlari asosida tahlil qiladi. Shu tariqa nazariya va amaliyot o’rtasidagi uzilish kamayadi.

Masofaviy ta’limda esa o’z-o’zini boshqarish, vaqtni rejalashtirish va raqamli kommunikatsiya kompeten-siyalari alohida ahamiyat kasb etadi. O’qituvchi topshiriqlarni mayda, tushunarli va ketma-ket bosqichlarga ajratishi, har bir bosqich uchun qayta aloqa mexanizmini belgilashi lozim. Asinxron faoliyatlar bilan sinxron uchrashuvlar muvozanati saqlanmasa, talaba faqat kontent iste’molchisi bo’lib qolishi mumkin. Shuning uchun masofaviy kursning markazida video yoki ma’ruza emas, talabani amaliy faoliyati turishi kerak.

Gibrid ta’lim esa ikki muhitning oddiy yig’indisi emas. Unda auditoriyadagi va onlayn faoliyat bir-birini takror-lamasligi, aksincha, to’ldirishi lozim. Masalan, auditoriyada muammoli vaziyatni tahlil qilish, onlayn muhitda esa individual izlanish va elektron portfolio yuritish tashkil etilishi mumkin. Yevropa Komissiyasining aralash ta’lim bo’yicha tavsiyalarida ham moslashuvchan va inklyuziv yondashuvlarni rivojlantirish, turli pedagogik usullar, texnologiyalar va o’quvchi ehtiyojlarini hisobga olish zarurligi qayd etiladi [6].

Shuningdek, raqamli transformatsiya o’qituvchining rolini ham o’zgartiradi. O’qituvchi faqat axborot manbai emas, balki ta’lim dizayneri, moderator, mentor va baholash mezonlarini ishlab chiquvchi sifatida faoliyat yuritadi. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers o’qituvchining raqamli kompetensiyalarini kasbiy amaliyotga integratsiya qilishni nazarda tutadi [2]. Demak, talabani kompetensiyaviy rivoji o’qituvchining raqamli-didaktik kompetensiyasidan ajralgan holda qaralmasligi kerak.

Raqamli transformatsiyaning yana bir muhim jihati - akademik halollik va baholash ishonchligidir. Onlayn muhitda faqat avtomatik testlarga tayanish kompetensiyani haqiqiy darajasini to’liq ko’rsatmasligi mumkin. Shu sababli amaliy mahsulot, og’zaki himoya, loyiha, reflektiv yozuv, elektron portfolio va turli bosqichlardagi topshiriqlarni birgalikda qo’llash maqsadga muvofiq. Bu usul baholashni “javobni topish”dan “kompetensiyani namoyish qilish”ga yaqinlashtiradi.

Modelni ingliz tili ta’limiga tatbiq etishda to’rtta komponent bir butun sikl sifatida ishlashi mumkin:

- avval kommunikativ kompetensiya aniqlanadi;
- keyin raqamli va an’anaviy kontent tanlanadi;
- undan so’ng talaba real yoki simulyatsion kommunikativ faoliyatni bajaradi;
- yakunda esa rubrika, portfolio va refleksiya asosida natija baholanadi.

Bu sikl har bir ta’lim shakliga mos ravishda qayta loyihalalanadi, lekin kompetensiyani mazmuniy yadrosi saqlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari oliy ta’limda moslashuvchan ta’lim shakllari rivojlanayotgan sharoitda kompetensiyaga asoslangan metodikani raqamlashtirish masalasini alohida raqamli vositalarni joriy etish emas, balki pedagogik tizimni qayta loyihalash vazifasi sifatida ko’rish zarurligini ko’rsatdi. Dual, masofaviy va gibrid ta’lim shaklla-rining tashkiliy farqlariga qaramay, ularning barchasida kompetensiyaga yo’naltirilgan umumiy metodik yadro mavjud bo’lishi kerak.

Taklif etilgan model maqsadli-kompetensiyaviy, kontent-texnologik, faoliyat-kommunikativ va baholash-refleksiv komponentlardan tashkil topadi. Ushbu komponentlar bir-biridan mustaqil emas, balki yagona didak-tik sikl sifatida ishlaydi. Modelning asosiy metodik tamoyili “bir xil natija, moslashuvchan yo’l” bo’lib, u turli ta’lim shakllarida ta’lim natijalarining barqarorligini ta’minlash bilan birga, o’quv faoliyatining shakl va vositalarini moslashtirish imkonini beradi.

Amaliy jihatdan oliy ta’lim muassasalarida fan sillabuslarini kompetensiya va faoliyat natijalari asosida qayta ko’rib chiqish, raqamli kontentni pedagogik maqsadga muvofiq tanlash, elektron portfolio va rubrika-lardan foydalanish, o’qituvchilarning raqamli-didaktik kompetensiyasini rivojlantirish hamda OTM–talaba–ish beruvchi o’rtasidagi raqamli hamkorlikni kuchaytirish tavsiya etiladi. Keyingi tadqiqotlarda mazkur modelni aniq fanlar kesimida tajriba-sinovdan o’tkazish va uning kompetensiya rivojiga ta’sirini empirik mezonlar asosida baholash maqsadga muvofiq.



Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. UNESCO. Putting digital transformation at the heart of higher education systems. UNESCO, 2023.
2. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. UNESCO, 2023.
3. UNESCO IITE. ICT Skills Development in the Republic of Uzbekistan: Insight Report with Recommendations. UNESCO IITE, 2025.
4. UNESCO. Digital learning and transformation of education: Preparing learners for a changing world. UNESCO, 2025.
5. OECD. Building Competencies for Digital and Green Innovation in Higher Education. OECD Education Spotlights, No. 12. Paris: OECD Publishing, 2024. DOI: 10.1787/d3869c1f-en.
6. O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi. Doktorlik dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalari e'lon qilinishi lozim bo'lgan respublika va xorijiy mamlakatlarning nufuzli ixtisoslashgan ilmiy jurnallarini OAK ro'yxatiga kiritish uchun talablar.
7. European Commission. Digital education content: guidelines for teachers and interoperability framework. European Education Area, 2026.
8. European Commission. Council Recommendation on blended learning. European Education Area, 2026.
9. European Commission. Digital Education Action Plan 2021–2027. European Education Area.
10. Avramchuk L. V., Galiullov N. R., Labazanov I. L. Digital didactic competence of a teacher as a factor in the quality of blended learning. 2026.
11. UNESCO IITE. Webinar on "Digital Competencies for Digital Universities: Demands of the New Reality". UNESCO IITE, 2021.
12. UNESCO IITE. Supporting Competency-Based Teacher Training Reforms to Facilitate ICT-Pedagogy Integration in Uzbekistan. UNESCO IITE, 2015.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari



AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.